

Επιλεκτικός απεγκλεισμός και υγειονομικά πειράματα: ο θυμός και η αηδία

Carbure¹

Η προεδρική απόφαση για το άνοιγμα και πάλι των σχολείων και των λυκείων στις 11 Μαΐου δεν έχει ξεγελάσει κανέναν, είτε μεταξύ των δασκάλων είτε οποιωνδήποτε άλλων: το διακύβευμα δεν είναι η διόρθωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων που θα προέκυπταν από το κλείσιμο των σχολείων, όπως είναι το επίσημο επιχείρημα, αλλά πολύ απλά το να ριχτούν και πάλι οι γονείς στη δουλειά. Το γεγονός ότι η απόφαση αυτή έρχεται μόλις δυο μέρες μετά τις δηλώσεις του προέδρου του Medef², που καλεί τους επιχειρηματίες να “αναβιώσουν τη δραστηριότητα” χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, σίγουρα δεν είναι σύμπτωση.

Σύμφωνα με την κλασική πια μέθοδο των προεδρικών παρεμβάσεων, ο υπουργός παρενέβη την επόμενη μέρα για να “εξειδικεύσει τον τρόπο” αυτής της επαναλειτουργίας. Φάνηκε έτσι ο ρόλος αυτού που θα μπορούσε να είναι απλά το αποτέλεσμα μιας ομιλίας ανάμεσα σε άλλες: “τα σχολεία δεν θα ανοίξουν όλα μαζί στις 11 Μαΐου, αλλά πρώτα αυτά στις εργατικές γειτονιές και στην ύπαιθρο. Η υπουργική ανακοίνωση παίζει επίσης με την συμπονετική, ακόμα-ακόμα και ανθρωπιστική, χορδή: “το πρώτο κριτήριο είναι πάνω απ’ όλα κοινωνικό, οι πιο εύθραυστες ομάδες”.

Είναι λοιπόν ο κόσμος στις πιο “εύθραυστες ομάδες” που θα έχει την ευκαιρία να επιστρέψεις πρώτος στη δουλειά. Οι άλλοι, οι λιγότερο εύθραυστοι, με άλλα λόγια οι πιο προνομιούχοι, δηλαδή αυτοί που την παρούσα στιγμή τηλε-εργάζονται από το δεύτερο σπίτι τους στην Dordogne³ θα μπορούν να κρατήσουν τα παιδιά τους στο σπίτι και να μείνουν ασφαλείς από τον ιό. Ανάμεσα σ’ αυτές τις δυο κατηγορίες, πολλοί άνθρωποι αναρωτιούνται ακόμα τι τους επιφυλάσσει η τύχη⁴.

Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ότι είναι ακριβώς αυτό το “πιο εύθραυστο κοινό” που συμβαίνει να εργαζόταν ήδη, ότι είναι για τους ανθρώπους μεταξύ αυτού του “κοινού” που η περίοδος του περιορισμού στο σπίτι δεν σήμαινε ποτέ το σταμάτημα της δραστηριότητάς τους. Η διαφορά είναι ότι πρόκειται ακριβώς για τη δημιουργία των συνθηκών για ένα γενικό άνοιγμα και πάλι αυτής της βασικής δεξαμενής φτηνής εργασίας που αποτελούν οι εργατικές γειτονιές, για να επιστρέψουν και πάλι όλοι στη δουλειά.

Είναι, λοιπόν, για μια ακόμα φορά, πάνω στους πιο φτωχούς που θα πέσει η πολύ ιδιαίτερη συμπονετική πολιτική της κυβέρνησης, σαν μια επιπλέον μάστιγα.

Αυτή η πολιτική μπορεί και πρέπει να διαβαστεί σε αρκετά επίπεδα, καθώς αυτό που χαρακτηρίζει κάθε πραγματική κρίση της καπιταλιστικής ολότητας είναι η ταυτόχρονη ύπαρξή της σε όλα τα επίπεδα αυτής της ολότητας. Εδώ, έχουμε μια υγειονομική κρίση, με τα αποτελέσματά της αλλά και τη διαχείριση αυτών των αποτελεσμάτων, στο πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό επίπεδο κοκ.

Καθάρα υγειονομικές θεωρήσεις εντάσσονται, τότε, στην αλυσίδα των πολιτικών αποφάσεων, με την ιδιαιτερότητά τους, και υπόκεινται στις συνθήκες της συνολικής λογικής αυτών των αποφάσεων, λογική που είναι οικονομική και κοινωνική. Η ίδια η επιστημονική έρευνα παρεμβαίνει, στο επίπεδό της, στην παραγωγή γνώσης, καθιστώντας δυνατή τη διατύπωση δογμάτων, οι θέσεις των οποίων επιλέγονται όχι τόσο εξαιτίας της αυστηρότητάς τους, όσο εξαιτίας της πρακτικής χρησιμότητάς τους στις αποφάσεις που θεμελιώνουν τη δράση του Κράτους. Ο στόχος είναι η διατήρηση της οικονομικής και κοινωνικής τάξης, δηλαδή, όσον μας αφορά, με προτεραιότητα την αναβίωση της οικονομικής δραστηριότητας, πάνω στην οποία στηρίζεται το κοινωνικό σύνολο.

1 Στμ. Μεταφρασμένο από εδώ: <https://carbureblog.com/2020/04/16/deconfinement-selectif-et-experimentations-sanitaires-la-colere-et-le-degout>.

2 Στμ. Medef: *Mouvement des entreprises de France* (κυριολεκτικά: Κίνημα γαλλικών επιχειρήσεων!), ο μεγαλύτερος εργοδοτικός οργανισμός στη Γαλλία, ο γαλλικός ΣΕΒ.

3 Στμ. Dordogne: νομός της Γαλλίας, στο νοτιοδυτικό τμήμα της χώρας. Βρίσκεται στη διοικητική περιοχή της Νέας Ακουιτανίας και το όνομά του προέρχεται από τον ποταμό Ντορντόνι. Είναι επίσης γνωστός τουριστικός προορισμός.

4 Στμ. Στο πρωτότυπο: *à quelle sauce ils vont être mangés*, ιδιωματισμός.

Αν όμως αποτελεί ένα ζήτημα, από οικονομική σκοπιά, να ξαναστρωθεί ο κόσμος στη δουλειά, και συγκεκριμένα οι φτωχότεροι, οι οποίοι είναι επίσης εκείνοι που η δουλειά τους δεν μπορεί να γίνει από το διαδίκτυο, εκείνοι που πρέπει να χώσουν τα χέρια τους στη ζύμη και τη λάσπη, αυτή η επιστροφή στη δουλειά δεν είναι κενή από απώτερα κίνητρα υγειονομικής φύσης, οι συνέπειες των οποίων στη ζωή του προλεταριάτου δεν είναι καλλίτερες από τις καθαρά οικονομικές.

Αυτά τα κρυφά κίνητρα δεν προβάλλονται στους λόγους των κυβερνητικών καθώς ο δημόσιος λόγος σήμερα παραμένει αυτός για την “υγεία πρώτα”, την οποία όλοι αντιλαμβάνονται ως την υγεία του καθενός. Το πρόβλημα είναι ότι η “υγεία” που περιέχεται στον όρο “υγεία” δεν έχει το ίδιο νόημα για μας ως άτομα με αυτό που έχει για το Κράτος, που συμβαίνει να έχει την ευθύνη της διαχείρισής της: πρόκειται λοιπόν για τη “δημόσια υγεία”, η οποία είναι εντελώς διαφορετικής τάξης από την υγεία γενικά, αυτή την οποία ευχόμαστε για παράδειγμα την Πρωτοχρονιά. Από αυτή τη σκοπιά, η δημόσια υγεία είναι κάτι αρκετά διαφορετικό από τη δραστηριότητα που έχει σαν σκοπό τη φροντίδα της υγείας των ανθρώπων. Οι νοσηλευτές βιώνουν αυτή τη διαφορά σε καθημερινή βάση. Γ’ αυτούς, όπως και για τους ασθενείς, και όλους εκείνους που πρέπει να δουλεύουν καθημερινά με τον κίνδυνο να κολλήσουν και να μεταδώσουν τον ιό, θα πρέπει να φοβόμαστε τόσο για τις πραγματικές ελλείψεις στην υγειονομική διαχείριση της κρίσης, όσο και το σφιχτό άδραγμα πάνω στον έλεγχο αυτής της ίδιας της διαχείρισης.

Στην περίπτωση του κορωνοϊού, για το γαλλικό Κράτος το επίσημο δόγμα παραμένει αυτό που εφαρμόζεται από το κινεζικό Κράτος (που νοιάζεται λιγότερο για συμπονετικούς λόγους), δόγμα που συνιστάται επίσης από τον ΠΟΥ [Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας] και το επιστημονικό του συμβούλιο: αυτό του περιορισμού κατ’ οίκον των πληθυσμών. Καθώς ο ιός μετατίθεται μέσω των ατομικών επαφών, το ζήτημα είναι ο περιορισμός αυτών των επαφών. Το άλλο δόγμα είναι αυτό της συλλογικής ανοσίας, που έχει νόημα, όμως, με την προϋπόθεση ότι είναι διαθέσιμα τα απαραίτητα εμβόλια, όπως και για τη συνηθισμένη γρίπη: εμβολιάζουμε τους πιο ευπαθείς και αφήνουμε τον ιό να κυκλοφορεί στον υπόλοιπο πληθυσμό, ο οποίος καταλήγει να αποκτά ο ίδιος ανοσία μέσα από την επαναλαμβανόμενη επαφή. Από την άλλη πλευρά, χωρίς ένα εμβόλιο ή μια αποτελεσματική θεραπεία, αν αφήσουμε τον ιό ανεξέλεγκτο, με την ελπίδα απόκτησης της μαζικής ανοσίας, θα έπρεπε να περιμένουμε, σύμφωνα με τις προβλέψεις, έναν αριθμό 40 έως 80 εκατομμυρίων θανάτων παγκοσμίως, κάτι που είναι απαράδεκτο με οικονομικούς, υγειονομικούς και κοινωνικούς όρους.

Όμως, η οικονομική δραστηριότητα δεν μπορεί να σταματήσει εντελώς μέχρι να έχουμε την απαραίτητη θεραπεία και τα εμβόλια. Είναι λοιπόν αναγκαίο για το Κράτος, που έχει τον έλεγχο αυτής της κρίσης, να βρει άμεσες λύσεις που να συνδυάζουν υγειονομικές και οικονομικές αναγκαιότητες.

Αυτή τη στιγμή το επίπεδο μόλυνσης στον γαλλικό πληθυσμό είναι γύρω στο 10%, για την απόκτηση συλλογικής ανοσίας είναι απαραίτητο να ξεπεραστεί το κατώφλι του 60%, βλέπουμε λοιπόν ότι απέχουμε πολύ από αυτό το σημείο.

Από την άλλη, οι “πιο ευπαθείς ομάδες” είναι εκείνες που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από τον ιό, και αυτό όχι μόνο εξαιτίας της αυξημένης θνησιμότητας που συνδέεται με συμπληρωματικούς παράγοντες όπως τα καρδιοαγγειακά προβλήματα και άλλα παθολογικά αίτια, που απαντώνται μεταξύ πληθυσμών των οποίων η κατάσταση της υγείας είναι ήδη υποβαθμισμένη, ή ακόμα με προβλήματα που συνδέονται με την κακή στέγαση κ.λπ., αλλά πρώτα απ’ όλα επειδή αυτοί οι πληθυσμοί δεν σταμάτησαν στην πραγματικότητα ποτέ να δουλεύουν. Είναι φανερό ότι έχουν πληγεί περισσότερο επειδή είναι οι πιο εκτεθειμένοι. Αλλά αυτό, πέρα από το να καθιστά αυτές τις ομάδες έναν ιδιαίτερα “πληγέντα πληθυσμό”, δημιουργεί επίσης κοινωνικές ζώνες στις οποίες το επίπεδο της μόλυνσης ξεπερνά κατά πολύ το 10% σε εθνικό επίπεδο.

Είναι γι’ αυτό τον λόγο που πρέπει να αναρωτηθούμε αν η κυβέρνηση διεξάγει σ’ αυτές τις περιοχές (χονδρικά, στα προάστια) ένα κοινωνικο-υγειονομικό πείραμα *in vivo*, με άλλα λόγια αν προσπαθεί να αποκτήσει τη μαζική ανοσία ή, εν πάσει περιπτώσει, να δει αν αυτή η ανοσία είναι εφικτή και κάτω από ποιες συνθήκες και με ποιο υγειονομικό κόστος, κι αυτό στην πλάτη των πιο φτωχών. Βλέπουμε εδώ ότι το πείραμα αυτό γίνεται εφικτό εξαιτίας των κατωφλιών μόλυνσης που επάγεται η φτώχεια σ’ αυτές τις περιοχές, και

αναγκαίο από την πιεστική απαίτηση της επανέναρξης της παραγωγής και, συνεπώς, της απελευθέρωσης εργατικού δυναμικού.

Είναι το δόγμα του *stop and go*, μιας εναλλακτικής στο καθαρό και απλό *laissez-faire*⁵, τόσο αγαπητό στους φιλελεύθερους, που δοκιμάζεται εδώ στους κατοίκους των εργατικών γειτονιών: όταν η πρώτη κορύφωση της επιδημίας έχει περάσει και αποσυμφορηθούν οι δυνατότητες νοσηλείας, ξεκινάμε εκ νέου τη δραστηριότητα, ξέροντας ότι θα συμβεί η επαναμόλυνση και ότι θα προκύψει μια νέα κορύφωση της επιδημίας, και η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται μέχρι να απορροφηθεί ο ιός από τον πληθυσμό. Πρέπει απλά να τονιστεί ότι αυτή η μέθοδος είναι μόνο θεωρητική και βασίζεται στην υπόθεση ότι ο ιός αντιδρά όπως σ' αυτούς πάνω στους οποίους δημιουργήθηκε. Και ότι, συνεπώς, δεν ξέρουμε αν θα πετύχει, εξ ου και η πειραματική φύση του πράγματος.

Επιπλέον, πριν καν να υπάρχουν απαντήσεις σχετικά με τη δυνατότητα επίτευξης μαζικής ανοσίας με ένα αποδεκτό υγειονομικό κόστος, η επανέναρξη των σχολείων στην ύπαιθρο ισοδυναμεί με το άνοιγμα της βαλβίδας του ιού σε περιοχές που δεν επηρεάστηκαν παρά μόλις πρόσφατα, με την ελπίδα ότι η προστασία με τις μάσκες και και τα τζελ και ο περιορισμός στο σπίτι των πιο ευπαθών ομάδων (ηλικιωμένοι και άνθρωποι με παθολογία που οδηγεί σε αυξημένο κίνδυνο θνησιμότητας) θα είναι επαρκή για να περιορίσουν το ξέσπασμα.

Είμαστε συνεπώς μάρτυρες εδώ μια κοινωνικο-υγειονομικής *ζωνοποίησης* της εξάπλωσης του ιού. Αυτή η ζωνοποίηση ακολουθεί μια λογική που είναι ταυτόχρονα υγειονομική, πολιτική και οικονομική. Βλέπουμε σε ποιο βαθμό η λογική της [δημόσιας] υγείας δεν επικαλύπτεται με αυτήν της υγείας των ατόμων, ούτε καν με μια επιστημονική λογική που να σχετίζεται με μια επιδημιολογική διαχείριση αυτής της κρίσης. Η λογική που είναι εδώ επί τω έργω είναι αυτή της διαχείρισης του πληθυσμού από το Κράτος και αν δούμε, επίσης, πόσο καλά αυτή η διαχείριση ταιριάζει με τις οικονομικές επιταγές των οποίων το Κράτος είναι ο εγγυητής, θα πρέπει επίσης να κατανοήσουμε το κοινωνικό στοιχείο που κρύβεται πίσω από αυτή τη διαχείριση. Φαίνεται ότι στην περίπτωση μιας δεύτερης κορύφωσης της επιδημίας, το Κράτος έχει επιλέξει να τοποθετήσει στην “πρώτη γραμμή” πληθυσμούς που μπορούν να περιγραφούν από τη σκοπιά του ως *αναλώσιμοι* και για τους οποίους στην περίπτωση που ο απεγκλεισμός θα οδηγούσε σε κινήματα διαμαρτυρίας, όπως συμβαίνει ήδη παντού, μια αυταρχική απάντηση θα μπορούσε εύκολα να δικαιολογηθεί και να εφαρμοστεί, μιας και ήδη εφαρμόζεται σε καθημερινή βάση. *Ο πειραματικός χαρακτήρας αυτού του επιλεκτικού απεγκλεισμού ενσωματώνει τις πιθανότητες εξεγέρσεων ως μια επιπρόσθετη μεταβλητή.*

Δεν θα μπορούμε εδώ σε λεπτομέρειες για τον βαθμό στον οποίο είναι οι “κοινωνικά πιο εύθραυστοι” που έχουν πληγεί από την επιδημία του Covid-19, ή τη λογική διαστροφή με την οποία η καταστροφή αναπτύσσεται μεταξύ των φτωχότερων ώστε να γίνει ακόμα πιο καταστροφική, ούτε για την έκταση στην οποία αυτές οι συνέπειες βιώνονται από τους πληθυσμούς αυτούς σε όλα τα επίπεδα: για τις γυναίκες, με την αύξηση της οικογενειακής βίας και τις αυξανόμενες ευθύνες στην οικογενειακή αναπαραγωγή, που προκαλούνται παγκόσμια από την ανεργία, την έλλειψη πόρων και την ασθένεια· για τους ανθρώπους που υφίστανται φυλετικές διακρίσεις (γνωρίζουμε την τρομακτική φυλετική δυσαναλογία θανάτων που συνδέονται με τον Covid-19 στις Ηνωμένες Πολιτείες), για τους φυλακισμένους και τους πρόσφυγες, για τους πιο επισφαλείς εργάτες κλπ. Θα πρέπει να επιστρέψουμε σ' αυτά κάποια άλλη στιγμή. Πρέπει να πούμε εδώ, ενάντια σε όλους αυτούς που θέλουν να “σώσουν το σύστημα υγείας”, ότι η υγειονομική έγνοια του Κράτους για τους προλετάρους είναι τόσο άθλια όσο και οι αποτυχίες του και ότι αυτή η περίφημη οικονομία υποτιθόταν ότι ήταν η πηγή όλων των δεινών.

Όλα αυτά θα πρέπει να συγκεκριμενοποιηθούν. Για την ώρα θα περιοριστούμε να πούμε ότι η χρήση αυτής της “εύθραυστότητας” με σκοπό την επιστροφή σε μια κανονικότητα, που είναι αυτή η ίδια που γεννάει και δικαιολογεί αυτές τις “εύθραυστότητες”, μας εμπνέει μόνο θυμό και αηδία.

---

⁵ Στμ. Δηλαδή του να αφεθούν τα πράγματα “ελεύθερα”. Πρόκειται για την ίδια γνωστή φράση “*laissez-faire, laissez-passer*” που αποτελεί την επιτομή του φιλελευθερισμού για το ελεύθερο εμπόριο.